

1. **ชื่อเรื่อง** การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังอาการไม่คงที่หรืออาการทรุดลงขณะรอตรวจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย พิษณุโลก
2. **ชื่อและที่อยู่** งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย พิษณุโลก
3. **คำสำคัญ** การคัดกรอง การเฝ้าระวังอาการผู้ป่วย อาการทรุดลงขณะรอตรวจ
4. **สรุปผลงานโดยย่อ** : ปัญหาสำคัญของงานผู้ป่วยนอก คือผู้ป่วยที่รอรับบริการกลุ่มที่มีอาการไม่คงที่และอาการทรุดลงขณะรอตรวจ จากการทบทวนระบบการให้บริการพบว่า ผู้ป่วยไม่ได้รับการประเมินอาการที่ถูกต้อง ไม่มีการเฝ้าระวังอาการผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้ส่งตรวจตามความเร่งด่วนของอาการ งานผู้ป่วยนอก จึงพัฒนาระบบการเฝ้าระวังอาการไม่คงที่หรืออาการทรุดลงขณะรอตรวจ ผลหลังการพัฒนาทำให้พบอาการทรุดลงขณะรอตรวจลดลง

5. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

งานผู้ป่วยนอกมีหน้าที่หลักในการให้บริการผู้ป่วยทุกประเภท จึงมีผู้มารับบริการจำนวนมาก หน่วยงานจึงมีระบบการคัดกรองและคัดแยกเบื้องต้นเพื่อแยกลำดับและความสำคัญความรุนแรงของอาการของผู้ป่วย โดยประเมินจากการสังเกต การซักถามอาการ การตรวจสัญญาณชีพและการตรวจร่างกายเบื้องต้นก่อนส่งตรวจกับแพทย์

การคัดกรองและคัดแยกประเภทผู้ป่วยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงคุณภาพของงานบริการผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยที่มีอาการคงที่จะได้รับการเข้าตรวจรักษากับแพทย์ตามลำดับคิว ผู้ป่วยที่มีอาการ/อาการแสดงเสี่ยงต่อการทรุดลงขณะรอตรวจได้รับการคัดกรองและเฝ้าระวังอาการอย่างต่อเนื่อง ก่อนที่จะเข้ารับการรักษา ส่วนผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงหรือฉุกเฉินต้องได้รับการตรวจรักษาทันทีที่ห้องฉุกเฉิน

จากการทบทวนผู้ป่วยที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจ งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย ปี 2560 – 2562 พบว่า มีจำนวน 48 , 52 และ 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.08, 0.08 และ 0.05 ตามลำดับ งานผู้ป่วยนอกจึงพัฒนาระบบการเฝ้าระวังอาการไม่คงที่หรืออาการทรุดลงขณะรอตรวจ โดยการปรับระบบคัดกรอง การคัดแยกประเภท การเฝ้าระวังอาการต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาที่ถูกต้องรวดเร็วและปลอดภัย

6. เป้าหมาย

1. เพื่อให้ผู้ป่วยทุกรายได้รับการคัดกรองและคัดแยกประเภทตามเกณฑ์
2. เพื่อให้ผู้ป่วยทุกรายที่มีอาการ / อาการแสดงเสี่ยงต่อการทรุดลงขณะรอตรวจได้รับการคัดกรองและเฝ้าระวังอาการอย่างต่อเนื่อง

7. กิจกรรมการพัฒนา : กิจกรรมการพัฒนาระยะที่ 1 (ปี 2560 - 2562)

1. ทีมสหวิชาชีพพร้อมกำหนดแนวทางการคัดกรองและคัดแยกประเภทผู้ป่วย เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 ความรุนแรงของอาการ เพื่อประเมินว่าต้องส่งห้องฉุกเฉินหรือตรวจที่งานผู้ป่วยนอก
 - 1.2 ผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อ เช่น โรค Covid – 19 โรคไข้หวัด สงสัยวัณโรค Chicken pox Measles หรือ เชื้อดื้อยา
 - 1.3 ผู้ป่วยกลุ่มเฉพาะ เช่น เด็กอายุ < 3 เดือน พระภิกษุ ผู้สูงอายุ และกลุ่มเวชกรรมพิเศษ
 - 1.4 แยกผู้ป่วยเพื่อให้ได้รับการตรวจตรงแผนก เช่น ห้องคลอด ห้องทันตกรรม คลินิกสุขภาพจิต งานพัฒนาการเด็ก
2. จัดโซนผู้ป่วย เช่น กลุ่มผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจ กลุ่มผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อโรค Covid-19 กลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังอาการ ผู้สูงอายุที่ต้องมีผู้ดูแล ผู้ป่วยทั่วไป และผู้ป่วยที่ต้องนอนโรงพยาบาล โดย
 - กลุ่มผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจและกลุ่มผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อโรค Covid-19 จัดโซนกลุ่มโรคทางเดินหายใจ
 - กลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังอาการ จัดโซนเก้าอี้สีแดง
 - กลุ่มผู้ป่วยที่รอ admit จัดโซนเก้าอี้สีเหลือง
 - ผู้สูงอายุที่ต้องมีผู้ดูแล จัดบริเวณให้อยู่ใกล้กับพยาบาลซักประวัติโต๊ะ 1
3. ทีมสหวิชาชีพร่วมกันกำหนดเกณฑ์ผู้ป่วยที่ต้องส่งตรวจที่ห้องฉุกเฉิน
4. พัฒนาศักยภาพพยาบาล ในการคัดกรองและคัดแยกผู้ป่วย
5. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับบริการทราบถึงอาการเร่งด่วนที่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทุก 30 นาที
6. มีป้ายแจ้งเตือนเกี่ยวกับอาการเร่งด่วนต่าง ๆ ที่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่
7. จัดให้พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ / พยาบาลโต๊ะซักประวัติที่ 2 เฝ้าระวังอาการผู้รับบริการขณะซักประวัติและรอตรวจ ทุก 15 นาที
8. พยาบาลตรวจร่างกายและประเมินเบื้องต้น เช่น ตรวจ DTX ในกลุ่มโรคเบาหวานที่มาด้วยอาการใจสั่น
9. จัดเตรียมและตรวจสอบความพร้อมอุปกรณ์สำหรับช่วยเหลือเมื่อผู้ป่วยเกิดภาวะวิกฤต
10. เจ้าหน้าที่งานผู้ป่วยนอกซักซ้อมการช่วยเหลือเมื่อผู้ป่วยเกิดภาวะวิกฤตร่วมกับทีมแพทย์ ทุก 6 เดือน และซักซ้อมร่วมกับทีมห้องฉุกเฉิน ทุก 1 ปี

ผลการดำเนินงานระยะที่ 1

ผู้รับบริการทุกรายได้รับการคัดกรองอาการแยกประเภทผู้ป่วยตามเกณฑ์และส่งตรวจผู้ป่วยไปห้องฉุกเฉินได้ถูกต้อง มีการเฝ้าระวังอาการอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบผู้ป่วยที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจ / รอพบแพทย์ โดยโรคที่เกิดอาการทรุดลงขณะรอตรวจส่วนใหญ่เป็นโรคระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ Bronchitis, Pneumonia และ COPD

กิจกรรมการพัฒนาระยะที่ 2 (ปี 2563 - 2564)

1. พยาบาลเพิ่มการตรวจร่างกายและประเมินเบื้องต้นในกลุ่มโรคทางเดินหายใจ ได้แก่ การฟังปอด การจับ O₂ sat
2. เพิ่มป้าย “เฝ้าระวังอาการ” ติดที่เสื้อผู้ป่วยกลุ่มเฝ้าระวังอาการไม่คงที่
3. พยาบาลที่ซักประวัติผู้ป่วยที่เป็นคิวเร่งด่วน (Urgency, Semi- Urgency) แนบ OPD Slip กับใบนำทางเพื่อให้พยาบาลและแพทย์ลงบันทึกข้อมูลการดูแลเพื่อให้การรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง
4. กรณีเกิดภาวะฉุกเฉิน มีการรายงานแพทย์เวร OPD (ตามตารางเวร) เพื่อให้การช่วยเหลือทันเวลาที่

ผลการดำเนินงานระยะที่ 2

ปี 2563 - 2564 พบว่ามีผู้ป่วยที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจจำนวน 11 และ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.02 และ 0.01 จากการทบทวนผู้ที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจมีจำนวนลดลงหลังจากพัฒนาระบบการเฝ้าระวังอาการไม่คงที่หรืออาการทรุดลงขณะรอตรวจ ผู้ป่วยที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจที่พบได้แก่ ผู้ป่วยที่มีโรคเรื้อรัง ได้แก่ Stroke, Heart Failure, Renal failure, Lymphoma และ Old MI ไม่มีอาการขณะคัดกรอง แต่อาการเปลี่ยนแปลงขณะรอตรวจ ได้ส่งต่อไปรักษาที่ห้องฉุกเฉินได้อย่างปลอดภัย ยกเว้นผู้ป่วยโรค Lymphoma On Tracheostomy เป็นผู้ป่วย Palliative มาตรวจผิวดันมีอาการแกำบวม 2 ข้าง เสมหะเหนียวและมีเลือดปน บางครั้ง ขณะรอตรวจอาเจียนเป็นเลือดสดออกจาก Tracheostomy เกร็ง เรียกไม่รู้สีกตัว ส่งไปรักษาที่ห้องฉุกเฉิน ได้ CPR และเสียชีวิต

8. การวัดผลการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด	เกณฑ์	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
ร้อยละผู้ป่วยนอกมีอาการทรุดลงขณะรอตรวจ	0.2	0.08	0.09	0.05	0.02	0.01
จำนวนผู้ป่วยที่มีอาการทรุดลงขณะรอตรวจ		48	60	29	11	6
จำนวนผู้ป่วยทั้งหมด		60,671	62,855	54,424	51,709	50,253

9. บทเรียนที่ได้รับ / การต่อยอดต่อไป

- 9.1 พยาบาลที่จะทำหน้าที่คัดกรองและคัดแยกประเภทผู้ป่วยต้องมีความละเอียดรอบคอบในการซักประวัติ การตรวจร่างกายเบื้องต้น มีการประเมินที่ถูกต้องและเข้าใจเกณฑ์ต่าง ๆ ในการคัดกรองแยกประเภทผู้ป่วย หากไม่แน่ใจสามารถปรึกษาพยาบาลที่มีความชำนาญกว่าได้
- 9.2 พยาบาลที่จบมาใหม่ยังไม่ควรปฏิบัติงานที่จุดคัดกรองเพราะยังมีความชำนาญน้อยต้องผ่านการปฐมนิเทศและมีประสบการณ์ในการทำงานก่อน

9.3 ผู้ป่วยที่มารับบริการบางรายที่คัดกรองแล้วไม่มีอาการเร่งด่วน ไม่เข้าเกณฑ์การส่งตรวจที่ห้องฉุกเฉิน แต่อาจเกิดอาการเปลี่ยนแปลงระหว่างรอตรวจได้ ดังนั้นต้องมีการเฝ้าระวังอาการต่อเนื่องของผู้ป่วย ตลอดที่อยู่นานผู้ป่วยนอก

10. รายชื่อสมาชิกทีม

- นางสาวศุภรภา กันอ่อง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
- นางสาวจิตรลดา พันธุ์แซง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
- นางสาวชนชิต ทองดอนคำ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
- นางสาวมณฑา คล้ายเขียว พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ

11. ชื่อ – ที่อยู่ การติดต่อกับเจ้าของผลงาน

นางสาวมณฑา คล้ายเขียว พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ เบอร์โทร 095 - 6439016

งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย 111 ม.7 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก

E-Mail: mkmknurse@gmail.com